Nepal Sanskrit University Symbol No.:_______________

प्राक्शास्त्री

२०७९

विषयः :- ऐच्छिकज्योतिषम्

पत्रम् :- तृतीयम् **समयः - २० मिनेट**

खण्ड-क

समीचीनोत्तरस्य प्रकोष्ठे ☑ संकेतो देयः – **२०X१=२०**

१. "लघुजातकम्" ग्रन्थस्य रचयिता कः ?
(क) वराहमिहिरः ☐ (ख) रामदैवज्ञः ☐
(ग) गणेशदैवज्ञः ☐ (घ) भास्कराचार्यः ☐

२. स्वातीनक्षत्रस्य स्वामी कः ?
(क) यमराजः ☐ (ख) सर्पः ☐ (ग) वायुः ☐ (घ) इन्द्रः ☐

३. कस्य ग्रहस्य भूमेः समीपतया कक्षा वर्तते ?
(क) सूर्यस्य ☐ (ख) चन्द्रस्य ☐ (ग) बुधस्य ☐ (घ) शुक्रस्य ☐

४. द्वादशीतिथेः स्वामी कः ?
(क) शिवः ☐ (ख) ब्रह्मा ☐ (ग) गणेशः ☐ (घ) हरिः ☐

५. शनिवासरे कानि नक्षत्राणि सर्वार्थसिद्धियोगं कुर्वन्ति ?
(क) रेवती, अश्विनी, पुष्य ☐ (ख) हस्त, कृत्तिका, आर्द्रा ☐
(ग) श्रवण, रोहिणी, स्वाती ☐ (घ) मूलम्, उत्तराफाल्गुनी, हस्त ☐

६. रेवतीनक्षत्रस्य तारासंख्या कति ?
(क) ३२ ☐ (ख) १०० ☐ (ग) ३ ☐ (घ) ५ ☐

७. मकरराशेः वर्णः कः ?
(क) रक्तः ☐ (ख) श्वेतः ☐ (ग) कृष्णः ☐ (घ) कर्बुरः ☐

८. कस्मिन् वृत्ते नतांशोन्नतांशाः परिगण्यन्ते ?
(क) कोणवृत्ते ☐ (ख) क्रान्तिवृत्ते ☐ (ग) दृग्वृत्ते ☐ (घ) ध्रुवप्रोतवृत्ते ☐

९. ध्रुवस्थानात् २४ अंशचापेन निर्मितं वृत्तं किम् ?
(क) अहोरात्रवृत्तम् ☐ (ख) नाडीवृत्तम् ☐
(ग) कदम्बवृत्तम् ☐ (घ) पूर्वापरवृत्तम् ☐

१०. ग्रहलाधवे सूर्यस्य क्षेपकाङ्काः कति पठिताः सन्ति ?
(क) ११।१९°।४१'।०" ☐ (ख) ११।१९°।६'।०" ☐
(ग) ५।१७°।३३'।०" ☐ (घ) ०।२७°।३८'।०" ☐

क्रमशः

११ चन्द्रस्य मध्यमगतिकलामानं कति ?
(क) ५९'।८" ☐ (ख) ७९०'।३५" ☐ (ग) १८६'।२४" ☐ (घ) ३७'।०" ☐

१२. हस्तनक्षत्रस्य स्वरूपं कीदृशमस्ति ?
(क) मर्दलाकारम् ☐ (ख) शकटाकारम् ☐
(ग) वर्तुलम् ☐ (घ) हस्ताकारम् ☐

१३. विंशोत्तरीदशायां बुधस्य दशावर्षाणि कति ?
(क) १९ ☐ (ख) १७ ☐ (ग) १८ ☐ (घ) २० ☐

१४. याम्पोत्तरनाडीवृत्तयोः सम्पातविन्दुः कः ?
(क) समस्थानम् ☐ (ख) गोलसन्धिः ☐
(ग) निरक्षखस्वस्तिकम् ☐ (घ) ऊर्ध्वखमध्यम् ☐

१५. सुलोचननक्षत्रे नष्टस्य फलं किम् ?
(क) शीघ्रं लाभः ☐ (ख) प्रयत्नतो लाभः ☐
(ग) दूरे श्रवणम् ☐ (घ) न श्रूत्याप्ती ☐

१६. शनिः कस्मिन् राशौ स्वगृही भवति ?
(क) कर्कटः ☐ (ख) कुम्भः ☐ (ग) मीनः ☐ (घ) धनुः ☐

१७. लग्नकुण्डल्यां जायाविचारः कुतः क्रियते ?
(क) सप्तमभावात् ☐ (ख) प्रथमभावात् ☐
(ग) पञ्चमभावात् ☐ (घ) नवमभावात् ☐

१८. शुक्रः कस्मिन् राशौ नीचस्थो भवति ?
(क) वृषः ☐ (ख) तुला ☐ (ग) मीनः ☐ (घ) मेषः ☐

१९. भरणी नक्षत्रे जातस्य कस्य ग्रहस्य आद्यदशा भवति ?
(क) शुक्रः ☐ (ख) बुधः ☐ (ग) राहुः ☐ (घ) चन्द्रः ☐

२०. कानि केन्द्रस्थानानि ?
(क) १, ४, ८, १० ☐ (ख) १, ४, ७, ११ ☐
(ग) १, ५, ७, १० ☐ (घ) १, ४, ७, १० ☐

–: ० :–

प्राक्शास्त्री
२०७९

पूर्णाङ्काः - १००

विषयः :- ऐच्छिक ज्योतिषम् उत्तीर्णाङ्काः - ४०

पत्रम् :- तृतीयम् समयः - घण्टात्रयम्

(क) परीक्षार्थिभिः प्रश्नोत्तरं यथासम्भवं स्वकीयैश्शब्दैर्लेखनीयम् ।
(ख) दक्षिणपार्श्वे सन्निविष्टा अङ्काः पूर्णाङ्कान् द्योतयन्ति ॥

खण्ड-ख

चतुर्दश प्रश्नाः समाधेयाः – १४×४ = ५६

१. शास्त्राणां मध्ये ज्योतिषस्य श्रेष्ठत्वे किं कारणम् ?
२. भास्कराचार्यविरचिता मुख्यग्रन्थाः के ?
३. किं नाम करणम् ? करणानि कति सन्ति ?
४. मन्दलोचनसंज्ञकनक्षत्राणां नामानि लिखत ।
५. सूर्यस्य नैसर्गिकमित्र-सम-शत्रुग्रहाणां नामानि लिखत ।
६. अक्षांशानां परिभाषा का ?
७. उन्मण्डलवृत्तस्य परिचयो देयः ।
८. किं नाम स्पष्टवलनम् ?
९. ग्रहलाघवोक्तप्रकारेण १९४४ शकाब्दस्य अयनांशप्रमाणं साधयत ।
१०. दिवा घण्टादिमानेन १।३५ वादने जातस्य जातकस्य भयातभभोगौ साध्यौ ।
तद्दिने हस्तनक्षत्रस्य मानम्- २६।३७ घट्यादि
गतिदिने उत्तराफाल्गुनीनक्षत्रस्य मानम्- २५।५२ घट्यादि
सूर्योदयः ५।२८
११. कानि स्थिरसंज्ञकनक्षत्राणि ?
१२. चतुर्थस्थानात् विचारणीया विषयाः के ?
१३. मघानक्षत्रे जातस्य बालकस्य योगिनीदशाक्रमः कः ?
१४. उल्कादशाफलं कीदृशं भवति ?
१५. सूर्यादिग्रहाणां राजादिसञ्ज्ञानिर्देशनं लिखत ।
१६. यदा लग्नम्- ८।२४°।१३'।२०" तत्र नवांशकुण्डलीज्ञानोपायः कः ?
१७. विवाहे ज्येष्ठमासस्य विधिनिषेधवर्णनं कुरुत ।
१८. सोदाहरणं विंशोत्तरीदशासाधनप्रकारं दर्शयत ।

क्रमशः

खण्ड-ग

प्रश्नत्रयं समाधेयम् – ३×८ = २४

१९. कालपुरुषस्य अङ्गविभागं सप्रयोजनं वर्णयत ।
२०. मासानुसारेण प्रथमदन्तोत्पत्तिफलं वर्णयत ।
२१. १९४४ शकाब्दस्य श्रावणशुक्लपञ्चम्यां भौमेऽहर्गणः साध्यः ।
२२. यत्र स्पष्टरविः ९।१४°।१५'।३०", इष्टघट्यादिमानम् २४।२४, तत्र सारणीतः प्रथमलग्नं साधयत ।
२३. चन्द्रस्य स्वरूपं विलिख्य चरसंज्ञकराशीनां नामानि लिखत ।

–: ० :–